

Gárdonyi Endréné Szülei

Ezek a szüleim, Dobó (Deutsch) Jenő és felesége (született Halbrohr Teréz) 1920-ban menyasszony és vőlegényként, amikor apám huszonhét, anyám huszonöt éves volt.

Édesapám Kalocsán született 1893-ban. Hatan voltak testvérek, három lány, három fiú. A fiúk közül a legidősebb István, gimnáziumba járt, kitűnő tanuló volt végig, le is érettségizett. Szerették volna az én apámat is gimnáziumba járatni, de a másodikban kimaradt, mert a német nem ment neki. Azután bőr- és cipészkellék-kereskedésbe adták inasnak ott, Kalocsán. 1906-ben magyarosított Dobóra.

Édesanyám 1895-ben született. 1921-ben házasodtak össze. Apám kölcsönt vett föl attól a kalocsai zsidó kereskedőtől, akinél tanult, és Kiskőrösön nyitott bőr- és cipészkellék-kereskedést. Úgy emlékszem, háromezer pengő volt a kölcsön, amiért akkor egy házat adtak.

Amikor második lányként megszülettem, apám nagyon el volt keseredve, kilenc hónapig rám se nézett. Kilenc hónapos koromban kaptam egy bélhurutot, és a szüleim rettentően megijedtek, hogy nem halok-e meg. Úgy tudom, hogy elhoztak Pestre, és ott gyógyítottak ki. Amikor aztán meggyógyultam, az apám nagyon boldog volt, hogy életben maradtam. Állítólag tízéves koromig apám kedvence voltam. Intéző volt egy futballcsapatnál, és elvitt magával meccsre. Ez volt talán az a kapocs, ami összefűzött minket, hogy engem is érdekelt a foci meg őt is.

Apám és anyám közt az okozott konfliktust, hogy apám rengeteget hitelezett a csizmadiáknak, suszteroknak, sokszor úgy, hogy majd ősszel fizetnek. Bizony előfordult, hogy nem fizettek. Mit tudtunk akkor csinálni? Ezért nyitotta aztán édesanyám 1936-ban a kézimunkaüzletet. Mikor elvégeztük a polgárit, akkor mentünk az üzletbe pénzt keresni.

Apát a többi zsidóval összeszedték, és eldeportálták őket. Mi nem tudtuk, hogy Auschwitzba került, csak küldtünk neki csomagot, és visszajött megpenészedve az almás pite. Visszaküldték. A papáról az igazat csak a felszabadulás után tudtuk meg.

Mi június 29-én értünk ki Auschwitzba. Azokat az asszonyokat, akik festették a hajukat, a Mengele sokszor átengedte a jobb oldalra, ahol mi voltunk, a dolgozók. A másik fele meg ment a gázkamrába. Az anyám elég korán őszült, és kérdezte tőle, hogy hány éves. "Negyvenkilenc, de még azért én tudok dolgozni", de a Mengele intett neki, hogy balra. Szóval elvette tőlünk. És az öcsémet is a gázkamrába küldte